

Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra

K obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci (se základem poplatku podle kapacity soustředovacích prostředků na odpad)

1. Úvod

Místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci tvoří – spolu s místním poplatkem za obecní systém odpadového hospodářství – novou soustavu místních poplatků za komunální odpad, která s účinností od 1. ledna 2021 nahrazuje dosavadní zákonné formy zpoplatnění svozu komunálního odpadu. Tento poplatek zohledňuje skutečné množství odloženého odpadu, přičemž jeho základem může být – vedle hmotnosti či objemu reálně odloženého odpadu – i kapacita soustředovacích prostředků na odpad.

2. Poplatník poplatku

Podle ustanovení § 10i zákona o místních poplatcích je poplatníkem:

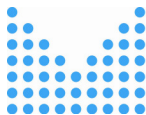
- a) fyzická osoba, která má v nemovité věci bydliště, nebo
- b) vlastník nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba.

Pojem nemovitá věc je třeba chápat v kontextu zákonem vymezeného předmětu poplatku jakožto nemovitou věc zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, která se nachází na území obce. Takovou nemovitou věcí může být např. pozemek nebo právo stavby, jejichž součástí je rodinný dům nebo rekreační stavba, rodinný dům nebo rekreační stavba jakožto samostatné věci, jednotka podle občanského zákoníku (stejně jako - v důsledku zákonné fikce - i bytová jednotka vymezená podle zákona o vlastnictví bytů), bytový dům nerozčleněný na jednotky nebo polyfunkční stavby, v níž se vedle prostor k podnikání nachází byt jen jediný byt apod.

Zákon o místních poplatcích tedy rozlišuje dvě skupiny poplatníků. U první skupiny poplatníků je existence poplatkové povinnosti vázána na bydliště, u druhé na vlastnictví nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště.

Pojem bydliště vymezuje § 80 občanského zákoníku, podle kterého má člověk bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije, a nelze-li je zjistit (popř. jen s neúměrnými obtížemi), místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy.

Poplatníkem z titulu vlastnictví nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště, je nejen fyzická, ale i právnická osoba, stejně jako – na základě zákonné fikce – fond bez právní osobnosti (např. svěřenský, podílový), do něhož je příslušná nemovitá věc vložena.

Spoluvlastníci nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci jsou povinni plnit poplatkovou povinnost společně a nerozdílně.

3. Plátce poplatku

Poplatek je odváděn prostřednictvím plátce poplatku, který je povinen vybrat jej od poplatníka. Tímto plátcem je podle § 10n odst. 1 zákona o místních poplatcích

- a) společenství vlastníků jednotek, pokud pro dům vzniklo, nebo
- b) vlastník nemovité věci v ostatních případech.

Pojem nemovitá věc je – obdobně jako u vymezení poplatníka - třeba chápat v kontextu zákonem vymezeného předmětu poplatku jakožto nemovitou věc zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, která se nachází na území obce.

Je-li osoba poplatníka a plátce poplatku totožná (typicky např. v případě vlastníka nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště), jedná přímo v postavení poplatníka a plní z této pozice všechny povinnosti uložené plátcí; plátce poplatku v takovém případě neexistuje.

4. Předmět poplatku

Předmětem poplatku je podle § 10j zákona o místních poplatcích odkládání směsného komunálního odpadu z jednotlivé nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, která se nachází na území obce.

K naplnění předmětu poplatku dochází u každé nemovité věci jednotlivě, tj. např. osoba s bydlištěm v obci vlastní dvě další nemovité věci vymezeného druhu, v nichž nemá nikdo bydliště, naplní předmět poplatku (a tudíž platí poplatek) třikrát.

Pro samotné naplnění předmětu poplatku není podstatné, po jakou část poplatkového období trvají rozhodné skutečnosti; postačí tedy, jsou-li dány byť i jen k jedinému dni. Rozsah jejich trvání v rámci poplatkového období se však z povahy věci projeví ve výši poplatku.

5. Poplatkové období

Poplatkovým obdobím je kalendářní rok (§ 10o odst. 1 zákona o místních poplatcích). Obec by proto měla obecně závaznou vyhláškou zavést místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci vždy na celý kalendářní rok s účinností od 1. ledna až do posledního dne příslušného kalendářního roku, přičemž v průběhu tohoto roku není oprávněna měnit zvolený základ poplatku. V této souvislosti se obcím se doporučuje, aby obecně závazné vyhlášky stanovující tento poplatek vydávaly v dostatečném předstihu tak, aby nabyly účinnosti ke dni 1. ledna příslušného kalendářního roku při zachování standardní legisvakantní lhůty ve smyslu § 12 odst. 2 zákona o obcích (podle kterého nabývají obecně závazné

vyhlášky účinnosti nejdříve patnáctým dnem po dni vyhlášení, s výjimkou případů, kdy naléhavý obecný zájem vyžaduje dřívější účinnost, tj. případů, pro něž zde vesměs nebudou splněny podmínky).

6. Základ poplatku

Obec, která zavede místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, je podle § 14 odst. 5 zákona o místních poplatcích povinna zvolit si v obecně závazné vyhlášce jeden ze zákonem předpokládaných základů poplatku, tj. základ podle objemu či hmotnosti odloženého odpadu nebo podle kapacity soustředovacích prostředků na odpad. Tyto základy nelze vzájemně kombinovat (a to ani pro různé části obce) a provedenou volbu nelze v průběhu poplatkového období měnit.

Volba konkrétního základu je výlučně na rozhodnutí obce, která v jejím rámci může posoudit jejich výhody a nevýhody s ohledem na místní podmínky a své možnosti (např. zda její systém odpadového hospodářství technicky umožňuje zjistit rozsah - objem či hmotnost – odpadu reálně odkládaného z konkrétní nemovité věci).

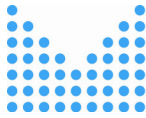
Základ je zákonem vázán k dílčímu poplatku, tj. poplatku za kalendářní měsíc. Základ podle kapacity je zákonem vymezen jako kapacita soustředovacích prostředků pro nemovitou věc na odpad za kalendářní měsíc v litrech připadající na poplatníka, tj. v případě poplatníka z titulu bydliště po vydělení počtem osob s bydlištěm v dané nemovité věci, v případě poplatníka z titulu vlastnictví nemovité věci v plném rozsahu.

7. Minimální základ poplatku

Obec je na základě § 14 odst. 5 zákona o místních poplatcích oprávněna (nikoli povinna) stanovit v obecně závazné vyhlášce minimální dílčí základ poplatku (tj. základ za kalendářní měsíc); to ji umožňuje eliminovat případnou snahu poplatníků vyhýbat se poplatkové povinnosti prostřednictvím jiných – vesměs nezákonných či ekologicky nevhodných - forem likvidace odpadu. Obcí stanovená minimální výše poplatku se základem podle kapacity soustředovacích prostředků musí respektovat zákonnou horní hranici 60 litrů (za kalendářní měsíc).

8. Sazba poplatku

Obec, která zavede místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci se základem podle kapacity soustředovacích prostředků na odpad, je povinna stanovit v obecně závazné vyhlášce jeho sazbu [§ 14 odst. 2 písm. a) zákona o místních poplatcích]. Sazba poplatku nesmí podle § 10l písm. b) zákona o místních poplatcích překročit částku 1 Kč za litr. V tomto zákonném limitu může obec stanovit výši sazby podle svého uvážení a nemusí ji v obecně závazné vyhlášce nijak zdůvodňovat.

9. Výše poplatku

Výše poplatku za poplatkové období odpovídá součtu dílčích poplatků za jednotlivé kalendářní měsíce, na jejichž konci (tj. k poslednímu dni) měl poplatník v nemovité věci bydliště, nebo neměla v nemovité věci bydliště žádná fyzická osoba v případě, že poplatníkem je vlastník této nemovité věci; dílčí poplatek pak odpovídá součinu dílčího základu (tj. základu za příslušný kalendářní měsíc zaokrouhleného na celé litry) a stanovené sazby (§ 10m ve spojení s § 10o odst. 2 zákona o místních poplatcích).

10. Osvobození a úlevy od poplatku

Zákon o místních poplatcích nestanoví žádná osvobození od poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, což odpovídá povaze poplatku vázaného na rozsah odpadu reálně produkovaného poplatníkem, s nímž by případná osvobození nebyla zcela konzistentní.

Obecné oprávnění obce stanovit v obecně závazné vyhlášce osvobození či úlevy od poplatku [§ 14 odst. 3 písm. a) a b) zákona o místních poplatcích] není ani pro tento poplatek zákonem vyloučeno, nicméně jeho využití nelze – s ohledem na výše popsanou povahu poplatku – považovat za příliš praktické.

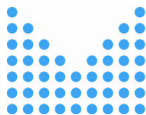
S ohledem na to, že je poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci obecně odváděn prostřednictvím plátce, musí poplatník z povahy věci uplatnit případný nárok na osvobození či úlevu již u něj. Není-li plátce (tj. je-li totožný s poplatníkem, takže jedná výlučně z této pozice), je poplatník povinen ohlásit příslušný nárok (stejně jako jeho zánik) přímo správci poplatku.

11. Ohlašovací povinnost

Na základě ustanovení § 14a odst. 1 zákona o místních poplatcích je plátce poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci povinen podat správci poplatku ohlášení, nevyloučí-li obec tuto povinnost v obecně závazné vyhlášce.

Poplatník tohoto poplatku ohlášení nepodává. Výjimkou je případ, kdy neexistuje plátce poplatku, tj. byl by jím podle zákonného vymezení sám poplatník (např. vlastník nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště), který za této situace jedná výlučně z pozice poplatníka, v tomto případě plní ohlašovací povinnost přímo poplatník.

Rozsah údajů, které plátce/poplatník v ohlášení uvádí, je pak vymezen v odst. 2 a 3 téhož ustanovení. Za porušení ohlašovací povinnosti může správce poplatku uložit plátcí/poplatníkovi pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy až do 500 000 Kč podle § 247a odst. 1 písm. a) daňového řádu. Dodatečné splnění ohlašovací povinnosti na výzvu správce poplatku lze vynutit uložením pořádkové pokuty podle § 247 odst. 2 daňového řádu.

Změnu údajů uvedených v ohlášení je plátce/poplatník povinen podle ustanovení § 14a odst. 4 zákona o místních poplatcích oznámit správci poplatku do 15 dnů ode dne, kdy nastala. Obec je oprávněna v obecně závazné vyhlášce tuto lhůtu prodloužit (nikoli však zkrátit). I porušení této oznamovací povinnosti ze strany plátce/poplatníka představuje nesplnění povinnosti nepeněžité povahy ve smyslu shora citovaného ustanovení daňového řádu, se stejnými důsledky.

Pro případ porušení ohlašovací (či oznamovací) povinnosti ohledně údaje rozhodného pro osvobození nebo úlevu od poplatku (pokud by je obec v obecně závazné vyhlášce – navzdory jejich nekonzistenci s povahou poplatku - upravila) ze strany poplatníka (nikoli plátce) obsahuje zákon o místních poplatcích ve svém § 14a odst. 6 speciální úpravu: důsledkem je zánik nároku na příslušné osvobození či úlevu, přičemž výše zmíněnou pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy nelze uložit.

Povinnost ohlásit údaj nebo oznámit jeho změnu se podle ustanovení § 14a odst. 5 nevztahuje na údaj, který může správce poplatku automatizovaným způsobem zjistit z rejstříků nebo evidencí, do nichž má zřízen automatizovaný přístup (např. referenční údaje ze základního registru obyvatel, údaje z informačního systému evidence obyvatel a informačního systému cizinců). Okruh těchto údajů (který se může u jednotlivých správců poplatků lišit) zveřejní správce poplatku podle téhož ustanovení na své úřední desce (a podle § 26 odst. 1 správního řádu i způsobem umožňujícím dálkový přístup).

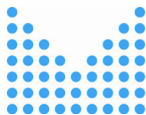
Jak již bylo výše zmíněno, obec může obecně závaznou vyhláškou ohlašovací povinnost plátce/poplatníka vyloučit [§ 14 odst. 3 písm. c) zákona o místních poplatcích]. Využití této možnosti lze doporučit pouze za situace, pokud by správce poplatku měl i bez ohlášení k dispozici všechny údaje potřebné pro správu poplatku. Pokud obec ohlašovací povinnost plátce/poplatníka nevyloučí, musí na základě § 14 odst. 2 písm. b) zákona o místních poplatcích v obecně závazné vyhlášce určit lhůtu pro podání ohlášení.

12. Splatnost poplatku a způsob placení poplatku

Ustanovení § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích ukládá obci v obecně závazné vyhlášce stanovit splatnost poplatku, konkrétně tedy termín či lhůtu pro odvedení poplatku vybraného plátcem správci poplatku, popř. – není-li plátce (tj. je totožný s poplatníkem a jedná tudíž výlučně z této pozice) - pro platbu poplatku poplatníkem. Splatnost si obec upraví dle svých podmínek, je však třeba stanovit přiměřenou lhůtu, aby byla příslušná povinnost reálně splnitelná.

V případě, že plátce neodvede nebo poplatník nezaplatí poplatek včas, může jim jej správce poplatku na základě § 11 odst. 3 zákona o místních poplatcích zvýšit až na trojnásobek.

Způsoby placení místního poplatku jsou upraveny v § 163 odst. 3 daňového řádu. Obec není oprávněna obecně závaznou vyhláškou tyto zákonné způsoby placení

poplatku omezovat (např. stanovit možnost hradit poplatek pouze v hotovosti). Obec však může obecně závaznou vyhláškou upravit další způsob placení a jemu odpovídající den platby poplatku, než je způsob placení a den platby podle daňového řádu [§ 14 odst. 3 písm. e) zákona o místních poplatcích]. Tento způsob placení bude využitelný vedle způsobů stanovených daňovým řádem, a to podle volby plátce/poplatníka.

13. Odpovědnost za zaplacení poplatku nezletilých osob

Vznikne-li poplatníkovi, který je ke dni splatnosti nezletilý a nenabyl plné svéprávnosti nebo který je ke dni splatnosti omezen ve svéprávnosti a byl mu jmenován opatrovník spravující jeho jmění, nedoplatek na poplatek, přechází poplatková povinnost tohoto poplatníka ze zákona (§ 12 zákona o místních poplatcích) na zákonného zástupce nebo opatrovníka, přičemž zákonný zástupce nebo opatrovník mají stejné procesní postavení jako poplatník. V takovém případě vyměří správce poplatku poplatek zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi poplatníka. Je-li zákonných zástupců nebo opatrovníků více, jsou povinni plnit poplatkovou povinnost společně a nerozdílně.

14. Možnost prominutí poplatku

Na základě ustanovení § 16b zákona o místních poplatcích může správce poplatku z moci úřední zcela nebo částečně prominout kterýkoli místní poplatek při mimořádných, zejména živelných událostech, a to všem poplatníkům, jichž se důvod prominutí týká. Rozhodnutí o prominutí se vyvěsí na úřední desce správce poplatku a současně zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup.

-
- tento materiál popisuje právní stav k 1. lednu 2021;
 - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud
-

Ministerstvo vnitra je v rámci své působnosti příslušné k posuzování zákonnosti obecně závazné vyhlášky.

K otázkám výkladu zákona o místních poplatcích a výkladu daňového řádu je příslušné Ministerstvo financí.

Zpracoval: odbor veřejné správy, dozoru a kontroly